

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lag om ändring av vägtrafiklagen

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I propositionen föreslås att vägtrafiklagen ändras. Förslaget gäller körförbud som på straffrättsliga grunder meddelas på viss tid av en domstol eller av polisen.

Det föreslås att körförbudets ställning som primär körkortspåföljd förstärks så, att polisens möjligheter att i stället för att meddela körförbud ge en varning begränsas. Hur mycket föraren kör årligen skall inte längre påverka valet av påföljd. Dessutom föreslås att det förfarande enligt vilket föraren i stället för att meddelas körförbud åläggs att avlägga ny förarexamen skall slopas.

I fråga om körförbud föreslås bli föreskrivna minimitider som fastställs utgående från gärningarnas allvarlighetsgrad. Vidare skall i fråga om körförbud som polisen meddelar körförbudens maximala längd samt ändringsförfarandet i fråga om körförbud förenhetligas. Återfall skall påverka körförbudets

längd, och skall även i fråga om minimitiderna medföra stegvisa förlängningar.

I propositionen föreslås att till vägtrafiklagen fogas en bestämmelse enligt vilken det i fråga om körförbud för upprepade trafikförseelser skall bestämmas att körförbudet verkställs omedelbart efter det att beslutet om körförbud fattats.

Dessutom föreslås att bestämmelsen om kontroll av förarens körskick ändras. I stället för att delta i den kontroll av synförmågan som verkställs i samband med trafikövervakningen skall föraren genom att lämna in ett utlåtande av en optiker eller en läkare visa att kraven i fråga om synförmågan är uppfyllda.

Lagen avses träda i kraft så snart som möjligt efter det att den har antagits och blivit stadfäst.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
INNEHÅLLSFÖRTECKNING.....	2
ALLMÄN MOTIVERING	4
1. Inledning	4
2. Nuläge	4
2.1. Lagstiftning och praxis.....	4
Körförbud som utfärdas av domstol.....	4
Administrativa körförbud som meddelas av polisen	4
Utfärdande av körförbud.....	5
Temporärt körförbud	6
Återställande av körrätt efter rattfylleri	7
Behandling av körförbud i domstol	7
2.2. Den internationella utvecklingen och lagstiftningen i utlandet	7
Sverige.....	8
Tyskland	8
Frankrike.....	9
2.3. Bedömning av nuläget	9
Systemet med körkortspåföljder.....	9
Fordonsförseelser	10
Tröskel för ingripande	10
Tiden för körförbud	11
Körförbud och alkohol- eller drogberoende.....	12
Varning.....	12
Bestämmande av förarexamen	12
Tillrättavisning	12
3. Propositionens mål och de viktigaste förslagen.....	13
3.1. Mål och medel	13
3.2. De viktigaste förslagen.....	13
Körförbud som utfärdas av domstolar	13
Körförbud som utfärdas av polisen	14
Tillrättavisning	15
Varning.....	15
Prövning i fråga om tiden för körförbud	16
Bestämmande av förarexamen	16
4. Propositionens verkningar	16
5. Beredningen av propositionen	17
DETALJMOTIVERING	18
1. Motivering.....	18
2. Ikraftträdande	20

LAGFÖRSLAG	21
om ändring av vägtrafiklagen.....	21
BILAGA	23
PARALLELTEXTER	23
om ändring av vägtrafiklagen.....	23

ALLMÄN MOTIVERING

1. Inledning

Körförbud är en sådan påföljd som berör körrätten genom vilken man strävar efter att förhindra att föraren av ett fordon rör sig i trafiken när han bedöms sakna förutsättningar till det. Orsaken till att körförbud meddelas kan vara att personen betar sig på ett sätt som strider mot trafikbestämmelserna eller att föraren saknar fysiska eller psykiska förutsättningar att behålla körrätten. Körförbud har i den rättsliga litteraturen karakteriserats som en straffrättslig säkringsåtgärd som gäller trafikbrott. Genom körförbudsförfarandet förhindras att ett beteende som äventyrar trafiksäkerheten fortgår. Körförbud kan meddelas på viss tid eller på obestämd tid. En förare som meddelats körförbud på grund av att han betett sig på ett sätt som strider mot bestämmelserna meddelas körförbud på viss tid.

Körförbudets effektivitet som påföljd för trafikförseelser är beroende av både körförbudets längd och av hur snart efter det att förseelsen ägt rum körförbudet verkställs. För att körförbudet skall reflektera klander- värdheten av det trafikbeteende som lett till körförbud skall det vara tillräckligt långvarigt. Dessutom har man kunnat påvisa att påföljden är effektivare ju snarare efter förseelsen den utdöms. Många faktorer, såsom hur nödvändig körrätten är för föraren eller hur han uppfattar risken att bli fast för ett regelstridigt förfarande, påverkar hur en enskild förare för sin egen del upplever ett hot om körförbud. Verkningarna av påföljdssystemet syns bara om övervakningen är tillräcklig och man ingriper i brott mot bestämmelserna.

I praktiken är de körförbud som meddelas i Finland kortvariga, och klart kortare än i många andra europeiska länder. Att en ganska lång tid ofta förflyter mellan tidpunkten för trafikbrottet eller trafikförseelsen och verkställandet av körförbudet måste också ses som ett problem. Effektiviteten av påföljden är inte för närvarande på den nivå som målen förutsätter. Genom den föreslagna ändringen ges körförbud större effekt genom att polisens möjlighet att ge en varning i stället för att meddela körförbud begränsas, ge-

nom att för körförbud föreskrivs minimitider samt genom att verkställandet av körförbudet effektivteras.

2. Nuläge

2.1. Lagstiftning och praxis

Körförbud som utfärdas av domstol

Enligt 75 § 1 mom. vägtrafiklagen (267/1981) skall en förare meddelas körförbud, om han konstateras ha gjort sig skyldig till grovt äventyrande av trafiksäkerheten, rattfylleri eller grovt rattfylleri. Domstolen utfärdar körförbud i samband med behandlingen av brottmål. Förbudet kan enligt 78 § vägtrafiklagen meddelas för högst fem år. Domstolens utslag verkställs även om det överklagas.

Enligt rättsstatistiska årsboken 2002 meddelades av domstolarna under det föregående året totalt 18 672 ovillkorliga körförbud. Enligt en separat utredning som gällde körkortregistret utfärdades av de körförbud som år 2001 meddelades för grovt rattfylleri närmare 60 % för 6—12 månader, ca en fjärdedel för 3—6 månader och drygt 10 % för mer än ett år. Antalet körförbud som meddelades för mindre än tre månader var 218. Tiden för körförbud som meddelades för grovt äventyrande av trafiksäkerheten var i de flesta fall 3—12 månader. I fråga om en femtedel av körförbuden meddelades körförbud för en kortare period än tre månader och i fråga om 10 % för längre än ett år. Av körförbud som meddelades för vanliga rattfylleribrott utfärdades närmare 60 % för 3—6 månader. De övriga körförbuden fördelade sig jämnt på perioder av både mindre än tre månader och perioder av 6—12 månader. Knappt 5 % av körförbuden meddelades för mer än ett år.

Administrativa körförbud som meddelas av polisen

I 75 § 2 mom. 3—6 punkten vägtrafiklagen

föreskrivs om körförbud som polisen genom sitt administrativa förfarande meddelar för trafikbrott och -förseelser. Den som har körrätt skall meddelas körförbud om han vid framförande av ett motordrivet fordon gjort sig skyldig till en enligt 23 kap. 1 § strafflagen (39/1889) straffbar gärning som tyder på allvarlig likgiltighet för trafiksäkerheten (3 punkten), har gjort sig skyldig till förande av fortskaffningsmedel utan behörighet (4 punkten), minst fyra gånger inom två år eller tre gånger inom ett år har gjort sig skyldig till en gärning som är straffbar enligt vägtrafiklagen eller 23 kap. 1, 10 eller 11 § strafflagen, med undantag för andra gärningar som bestraffas med ordningsbot än fortkörningsförseelser, eller till sådan radardetektorförseelse som nämns i 3 § 1 punkten lagen om förbud mot anordningar som försvårar hastighetsövervakningen (546/1998)(5 punkten) eller utomlands har dömts för trafikfylleri med motordrivet fordon eller där gjort sig skyldig till en sådan gärning (6 punkten).

I ovan nämnda fall meddelas körförbud på viss tid och är i kraft högst sex månader. För en gärning som tyder på allvarlig likgiltighet för trafiksäkerheten kan dock meddelas körförbud för högst en månad.

För en ny förare, d.v.s. en förare som har en i 72 § 2 mom. vägtrafiklagen avsedd första körrätt för två år, meddelas körförbud för sådana upprepade förseelser som avses i 5 punkten ovan när körrättsinnehavaren tre gånger inom två år eller två gånger inom ett år gör sig skyldig till en gärning som avses ovan. Detsamma gäller den som har körrätt för motorcykel, men inte för bil, under två år efter att han har fått körrätten för motorcykel.

Enligt 75 § 4 mom. vägtrafiklagen sänds till dem som gjort sig skyldiga till upprepade trafikförseelser en påminnelse om meddelande av körförbud. Påminnelsen sänds i det skede behandlingen av det körförbudsärende som gäller den nya förseelsen förbereds. Enligt 49 a § i körkortsförordningen (845/1990) sänds påminnelsen till en innehavare av körrätt som blivit dömd för förseelser på basis av uppgifter som framgår av körkortsregistret.

När körförbud meddelas för upprepade trafikförseelser grundar sig polisens praxis i fråga om körförbud i stor omfattning på inri-

kesministeriets anvisning (2002-1769/Vi-2) som utfärdats med stöd av 108 a § vägtrafiklagen. Den riktgivande tiden för körförbud har från och med augusti 2002 varit en, två och tre månader, när den riktgivande tiden före denna tidpunkt var 14 dygn, 30 dygn och två månader. Avvikelse kan göras från de riktgivande tiderna, men utgångspunkten har varit att körförbud meddelas för minst två veckor. Tidigare ansågs det inte ändamålsenligt att meddela körförbud för en kortare tid än en vecka. Enligt uppgifter från körkortsregistret utfärdades år 2001 mer än 90 % av de körförbud polisen meddelade för upprepade gärningar för högst en månad. Av körförbuden meddelades drygt 5 % för 1—3 månader, och endast 81 förbud meddelades för 3—6 månader.

Enligt uppgifter från körkortsregistret meddelades år 2001 närmare 6000 körförbud på grund av allvarlig likgiltighet för trafiksäkerheten. Den maximala tiden för sådana körförbud är enligt lag en månad. Allvarlig likgiltighet definieras inte närmare i lag, men en beskrivning av begreppet ingår i motiveringen till regeringens proposition 8/1990 rd. Som exempel på gärningar som tyder på allvarlig likgiltighet nämns underlåtenhet att iaktta den i trafikbestämmelserna angivna väjningsskyldigheten, brott mot omkömningsförbud, underlåtenhet att iaktta polisens stopptecken och överskridande av den högsta tillåtna hastigheten med mera än 30 km/h.

Utfärdande av körförbud

När tiden för körförbud bestäms skall enligt 78 § 3 mom. vägtrafiklagen beaktas de verkningar i fråga om utkomst och andra förhållanden som åtgärden har för den som förbudet gäller. Som avdrag i körförbudet skall betraktas den tid som föraren på grund av den gärning som orsakade körförbud har varit utan körrätt eller också skall körförbudspåföljden på grund av den tid ett temporärt körförbud varat anses ha blivit avtjänad till fullo.

I fråga om rattfylleri, grovt rattfylleri eller grovt äventyrande av trafiksäkerheten kan enligt 79 § vägtrafiklagen körförbud om allmän fördel inte kräver något annat förklaringsvillkorligt såvida körrätten för den som för-

budet gäller är nödvändig i hans yrke eller det finns något annat särskilt vägande skäl, och såvida gärningen inte har medfört fara för en annans säkerhet. Körförbudet är villkorligt under en av domstolen fastslagen tid, en provotid, som är ett till tre år. För en gärning som har begåtts medan körförbudet eller provotiden är i kraft kan körförbud inte meddelas villkorligt. Ifall den som förbudet gäller under provotiden gör sig skyldig till rattfylleri, grovt rattfylleri eller grovt äventyrande av trafiksäkerheten leder detta till att det villkorliga körförbudet verkställs. Om föraren inte döms till straff för gärningen behöver det inte bestämmas att körförbud skall verkställas. Ett villkorligt körförbud upphör om det inte inom ett år efter provotidens utgång har bestämts att förbudet skall verkställas. Av körförbud som år 2001 meddelades av domstolarna var andelen villkorliga förbud knappt 7 % (1 419).

Enligt 75 § vägtrafiklagen behöver i det administrativa förfarandet körförbud inte meddelas i de fall som avses i paragrafens 3-6 punkt, om det bestäms att den som har körrätt skall avlägga ny förarexamen. Polisen kan enligt 80 § vägtrafiklagen i stället för att meddela körförbud ge en varning åt den som har körrätt om i 75 § 2 mom. 4 och 5 punkten nämnda förande av fortskaffningsmedel utan behörighet eller upprepade förseelser inte skall anses vittna om likgiltighet för bestämmelserna om vägtrafik och för de påföljder som har ådömts eller ålagts honom för brott mot dem. Vid bedömningen av detta beaktas även hur mycket körrättsinnehavaren kör årligen och andra omständigheter. Den som inom ett år efter att ha fått en varning gör sig skyldig till en gärning som avses ovan skall dock meddelas körförbud, om det inte finns särskilda skäl för något annat.

År 2001 ålades sammanlagt 344 förare att avlägga ny förarexamen. Bestämmanden om ny examen är ovanliga och används ytterst sällan som en påföljd för trafikförseelser. Den vanligaste motiveringen har varit ett längre avbrott i körrätten, i genomsnitt ca två år, vilket gett anledning till tvivel i fråga om körskickligheten. I polisdistrikten utfärdas årligen i genomsnitt färre än tio ålägganden att avlägga examen. Vid Helsingfors polisinställning åläggs exempelvis årligen i medeltal

50 förare att avlägga ny förarexamen, av vilka ett fåtal till följd av att de gjort sig skyldiga till trafikförseelser.

År 2001 gavs 3 067 varningar. Varningar ges oftare till yrkesbilister än till andra förare. Andelen yrkesbilister av dem som meddelats körförbud är betydligt mindre (19 %) än andelen yrkesbilister av dem som fått en varning (29 %), vilket framgår av ett utvärderingsdokument för påföljdssystemet i fråga om trafikförseelser (Kommunikationsministeriets betänkanden och promemorior B 3/2000).

Temporärt körförbud

I 76 § vägtrafiklagen finns bestämmelser om temporärt körförbud och omhändertagande av körkort, med stöd av vilka man i trafikövervakningen omedelbart kan ingripa i körrätten i fråga om förare som gjort sig skyldiga till trafikbrott.

En polisman kan utfärda temporärt körförbud för den som har körrätt och omhändertagna körkortet om det finns sannolika skäl att misstänka att han har gjort sig skyldig till rattfylleribrott enligt 23 kap. 3 § 1 mom. eller 4 § strafflagen (1 punkten), om det finns skäl att misstänka att han har gjort sig skyldig till grovt äventyrande av trafiksäkerheten eller till rattfylleribrott enligt 23 kap. 3 § 2 eller 3 mom. strafflagen (2 punkten), om det är sannolikt att det finns förutsättningar för att meddela körförbud med stöd av de brottsrelaterade bestämmelserna i 75 § 2 mom. (3 punkten) eller om det är uppenbart att körförmågan hos den som har körrätt på grund av sjukdom eller skada eller av någon annan sådan orsak har försämrats i sådan utsträckning att den övriga trafiken utsätts för väsentlig fara om körningen fortsätter och det därför inte kan anses tillräckligt att enbart utreda hälsotillståndet enligt 73 § 2 mom. (4 punkten). I ärenden som hör till domstolens behörighet fortgår ett temporärt körförbud till dess domstolen beslutar om körförbud (1 punkten) eller till dess det särskilt beslutats om att det temporära körförbudet skall bestå (2 punkten). I ärenden som gäller körförbud som hör till polisens behörighet skall polisen besluta om körförbud (3 punkten) eller om att ett temporärt körförbud skall förbli i kraft tills

det finns förutsättningar att fatta beslut i ärendet (4 punkten).

Återställande av kör rätt efter rattfylleri

Enligt 64 § vägtrafiklagen återställs kör rätten när körkortet efter det att körförbudet upphört lämnas tillbaka eller när ett nytt körkort lämnas ut. Enligt lagen kan inte återställandet av kör rätten eller återlämnandet av körkortet vara beroende av att en separat utredning lämnas. Därför förutsätts exempelvis i samband med rattfylleribrott när misstanke om alkohol- eller drogberoende föreligger att utredningen av ärendet inleds så tidigt som möjligt efter det att gärningen skett för att ärendet blir utrett innan körförbudet upphör. Eftersom tiderna för körförbud är korta kan det trots allt hända att utredningen inte hinner bli slutförd innan körförbudet upphör och körkortet återlämnas. Även om behov av att utreda alkohol- eller drogberoende ofta uppkommer i samband med rattfylleribrott är det inte i dessa fall fråga om att fastställa påföljder för missbruket utan om att utreda huruvida föraren uppfyller hälsokraven, i fråga om vilket polisen är den behöriga myndigheten.

I körkortsförordningens 9 § hänvisas till en bestämmelse i bilaga III till rådets direktiv 91/439/EEG om körkort, enligt vilken körkort inte får utfärdas eller förnyas i fråga om personer som är beroende av rusmedel eller som till följd av att de använder rusmedel inte är i stånd att avstå från att föra fordon. I Finland hänvisar polisen föraren till en läkare för bedömning, om en förare som har en kortvarit kör rätt en gång gjort sig skyldig till ett rattfylleribrott eller en förare som har permanent kör rätt under tre år vid upprepade tillfällen gjort sig skyldig till rattfylleribrott. Förutom rattfyllerister kan polisen även hänvisa personer som gripits för narkotikabrott eller som upprepade gånger tagits i förvaring på grund av att de varit påverkade av rusmedel till bedömning av alkohol- eller drogberoende (Inrikesministeriets anvisning till polisen SM-2003-03220/Vi-3).

Bedömningen pågår i tre till sex månader. Programmet för personer som upprepade gånger gjort sig skyldiga till rattfylleri räcker sex månader och omfattar minst sju besök på en mottagning. I fråga om förstagångsförbry-

tare som har kortvarit körkort eller som söker om körkort genomförs bedömningsprogrammet på tre månader. Social- och hälsovårdsministeriet har för läkare utarbetat en handbok om bedömningen (Rusmedelsberendet och körförmågan, 1998:6).

Behandling av körförbud i domstol

I 80 a § vägtrafiklagen föreskrivs om de situationer då den som meddelats körförbud kan få ärendet prövat vid allmän underrätt. Ändringssökande genom detta förfarande gäller endast körförbud som polisen meddelat med stöd av 75 § 2 mom. 3 eller 4 punkten. Den som meddelats körförbud skall inom en vecka från det att han fick del av beslutet om körförbud anmäla ärendet till kansliet för underrätten på den ort där brottet har begåtts. Domstolen skall utan dröjsmål meddela den polis som fattat beslut om körförbud att ärendet tas upp vid den allmänna underrätten. Sedan polisen fått kännedom om att ett ärende som gäller körförbud tas upp vid allmän underrätt skall polisen utan dröjsmål återställa körkortet och underrätta den som har kör rätt om att kör rätten fortbestår.

Skall körförbudet anses vara befogat, skall domstolen utfärda körförbud för en lika lång tid som polisen har bestämt eller för en kortare tid. Tiden för körförbud skall bestämmas enligt 78 § 2 och 3 mom. Körförbud som avses i denna paragraf kan inte utfärdas såsom villkorligt. Vid domstolsbehandlingen av ett ärende som gäller körförbud skall i tillämpliga delar iaktas vad 12-17 § ordningsbetslagen stadgar om behandlingen av ordningsbetsärenden i underrätt.

I andra fall än de ovan nämnda kan ändring i fråga om administrativa körförbud som utfärdats av polisen sökas genom förvaltningsbesvär.

2.2. Den internationella utvecklingen och lagstiftningen i utlandet

I Europeiska gemenskapens regelverk finns inga bestämmelser om körkortspåföljder. I den av Europeiska kommissionen år 2001 godkända vitboken för trafiken "Den gemensamma transportpolitiken fram till 2010:

vägval inför framtiden" har man som mål uppställt att harmonisera påföljderna och ge dem samma effekt i alla medlemsstater i Europeiska unionen. Utgångspunkten har varit att påföljderna för överträdelse, inklusive påföljderna i fråga om körkortet, skall vara desamma oavsett förarens nationalitet eller den medlemsstat i vilken överträdelsen ägde rum. En harmonisering av de bestämmelser som gäller fortkörning och rattfylleri samt de bestämmelser som gäller påföljder och övervakning har ansetts särskilt viktig. Ett avtal om erkännande och verkställighet av körförbud har även ingåtts mellan medlemsstaterna (Rådets akt om upprättande av konventionen om kördiskvalifikation 98/C 216/01) men har inte ännu trätt i kraft.

Sverige

I svensk lagstiftning är den påföljd som berör körrätten återkallande av körkort. Körkortet kan återkallas om den som har ett körkort gjort sig skyldig till rattfylleri, grov vårdslöshet i trafik eller upprepade trafiköverträdelse. I lagen nämns även som grund för återkallande av körkort enskilda gärningar, såsom att föraren överskridit högsta tillåtna hastighet, kört mot rött ljus, underlåtit att iaktta stoppliktt eller brutit mot någon annan regel som är väsentlig från trafiksäkerhets-synpunkt.

Körkortet återkallas tills vidare för minst en månad och högst tre år, men minst ett år i fall som gäller grovt rattfylleri eller allvarlig vårdslöshet i trafik. I praktiken är den tid körkortet är återkallat för körning mot rött ljus i genomsnitt två månader, för grov olovlig körning sex månader, för vårdslöshet i trafik sex månader och för grov vårdslöshet ett år. Av underlåtenhet att iaktta stoppliktt följer i allmänhet en varning, liksom av fall då alkoholkoncentrationen i blodet uppgår till högst 0.30 promille (straffbar gräns 0.2 promille). Körkortet återkallas för två månader då alkoholkoncentrationen uppgår till högst 0.36 promille i blodet, för sex månader då promillehalten är minst 0.5 och för ett år i fråga om grovt rattfylleri då promillehalten är 1.0.

Tyskland

En förare kan meddelas körförbud eller hans körkort återkallas i samband med behandlingen av ett brottmål eller genom ett administrativt förfarande. Det administrativa körförbudet meddelas för mindre allvarliga trafikförseelser för vilka böter döms ut, och återkallande av körkort används i fråga om allvarligare trafikbrott och även i fråga om andra brott. När körkortet återkallas av en domstol är orsaken i allmänhet grov vårdslöshet eller grovt rattfylleri.

Tiden för körförbud har i lag bestämts till 1—3 månader och återfall kan beaktas som en faktor som förlänger körförbudet. Körförbud till följd av rattfylleri meddelas för en förstagångsförbrytare för en månad och vid återfall för tre månader. Körförbud kan begränsas till att endast gälla en viss fordonsklass för att möjliggöra exempelvis arbetsrelaterad körning. Av samtliga körförbud år 2000 meddelades nästan hälften för 2—3 månader, och en dryg tredjedel var kortvariga körförbud som var i kraft en månad. Av körförbud som meddelades för rattfylleri utfärdades cirka 90 % för 2—3 månader. Av körförbud som meddelades för körning utan körrätt utfärdades en dryg tredjedel för 2—3 månader och cirka en tredjedel för en månad.

Återkallandet av körkort är förknippat med en tidsfrist inom vilken ett nytt körkort inte kan utfärdas och vilken i fråga om ärenden som behandlas i en domstol enligt lag är minst sex månader och högst fem år och i praktiken i allmänhet ungefär ett år. Tidigare åtgärder i fråga om körkortet beaktas vid fastställandet av tidsfristen. Tidsfristen kan förkortas genom att föraren deltar i utbildning. Ifall tidsfristen är längre än två år krävs att föraren avlägger nytt körprov. För att ett nytt körkort skall utfärdas krävs i allmänhet att föraren genom att förete ett medicinskt eller psykologiskt utlåtande visar att han är lämpad att föra ett fordon.

I fråga om upprepade förseelser tillämpas ett poängsystem, där föraren beroende på hur allvarlig förseelsen är tilldelas 1—7 poäng. Till de allvarligaste gärningarna, för vilka sju poäng delas ut, hör äventyrande av vägtrafiken och rattfylleri där alkoholhalten i blodet överstiger 1.1 promille. För gärningar som

betraktas som ordningsföreseelser utdelas 1—4 poäng. Rattfylleri, framförande under påverkan av rusmedel, överskridande av högsta tillåtna hastighet med mer än 40 km/h inom tätorter och med 50 km/h utanför tätorter eller körning mot rött ljus ger fyra poäng. Framförande av ett fordon med en hastighet som är alltför hög med beaktande av situationen och som orsakar fara, överskridande av den tillåtna hastigheten med mer än 25 km/h samt underlåtenhet att iakttä olikavägmärken eller ljussignaler ger tre poäng.

När föraren samlat 18 poäng återkallas hans körkort. De ackumulerade poängen nollställs genom ett särskilt beslut. I systemet ingår olika åtgärder genom vilka den som har ett körkort informeras om antalet poäng han samlat och genom vilka ackumulerade poäng kan avdras. När antalet poäng nått en viss nivå (8—13) skickas till körkortsinnehavaren en skriftlig anmärkning och han uppmanas delta i ett utbildningsprogram. Möjligheten till utbildning kan under en femårsperiod utnyttjas endast en gång för avdragning av poäng. När antalet poäng uppgår till 14—17 är deltagande i utbildning obligatoriskt.

Om en ny förare under den tvååriga provtiden gör sig skyldig till en allvarlig eller två mindre allvarliga gärningar måste han inom en utsatt tid delta i utbildning. Om beteendet fortsätter under provtiden följer av detta en skriftlig anmärkning och skyldighet att inom en utsatt tid delta i en trafikpsykologisk diskussion. Efter detta tillämpas som påföljd förlust av körkortet, och ett nytt körkort utfärdas tidigast efter tre månader. För därpå följande gärningar hänvisas föraren till en lämplighetsbedömning. Ifall föraren åläggs att delta i utbildning förlängs provtiden med två år. För dem som gjort sig skyldiga till framförande under påverkan av alkohol eller narkotika ordnas särskild utbildning.

Frankrike

En domstol kan enligt prövning meddela körförbud till följd av en enskild allvarlig gärning. En sådan gärning är exempelvis upprepat rattfylleri, eller dödsvållande. Tiden för körförbud är mellan tre och fem år. I fråga om allvarligare gärningar är tiden fem år.

I Frankrike tillämpas ett i förhållande till ovan beskrivna system omvänt poängsystem. Varje innehavare av ett körkort har ett visst antal poäng, som dras av om personen gör sig skyldig till föreseelser. I början har varje körkortsinnehavare 12 poäng. För en gärning kan maximalt fyra poäng dras av. Om en förare genom samma gärning gör sig skyldig till flera föreseelser avdras poäng, dock högst sex poäng per gång eller i fråga om allvarliga brott åtta poäng. De poäng som föraren förlorat på grund av föreseelser kan han återfå genom att delta i utbildning. Om föraren under en treårsperiod inte gjort sig skyldig till några föreseelser alls återställs poängtalet till 12. Ifall poängtalet sjunker till noll innebär detta automatiskt körförbud för sex månader.

2.3. Bedömning av nuläget

Systemet med körkortspåföljder

I Finland är domstolarna och polisen behöriga i ärenden som gäller körförbud som meddelats på straffrättsliga grunder. Körförbud utfärdas på viss tid. Enligt det nu gällande systemet utfärdas körförbud antingen på grund av en enskild gärning eller sådana upprepade gärningar som inte ensamma medför påföljder.

Principen för systemet med upprepade trafikföreseelser motsvarar de poängsystem som tillämpas i flera länder. Gärningar som då de upprepas leder till påföljder kan vara sådana gärningar som bestraffas med dagsböter, och i fråga om gärningar som bestraffas med ordningsbot fortkörningsföreseelser och radar-detektorföreseelser. Systemet omfattar åtgärder som gradvis skärps och som syftar till att ge föraren möjlighet att genom att ändra på sitt trafikbeteende undgå körförbud. Föraren sänds en skriftlig påminnelse om de upprepade trafikföreseelser som ackumulerats i det skede då följande gärning leder till en körkortspåföljd.

I poängsystemen ingår i allmänhet en möjlighet att nollställa poängtalet efter ett felfritt trafikbeteende. I många system kan föraren få poängtalet sänkt genom kompletterande åtgärder såsom frivilligt deltagande i utbildning.

ning. Utbildning kan även utgöra en obligatorisk del av systemet. I Finland är uppföljningstiden dynamisk och omspannar med början i den senaste trafikförseelsen bakåt räknat en tidsperiod vars omfattning beror på hur länge föraren haft körrätt och hur ofta han gjort sig skyldig till förseelser. Genom att korrigerera sitt körbeteende och undvika att göra sig skyldig till nya förseelser kan föraren stryka äldre förseelser utan att dessa leder till körkortspåföljder. I Finland kan utbildning inte utgöra en obligatorisk del av påföljdssystemet och förare kan inte heller genom att delta i utbildning gottgöra förseelser eller förkorta tiden för körförbudet. Detta beror förutom på kulturella skillnader även på de praktiska problem planeringen och genomförandet av utbildning för ett litet antal förare på olika håll i landet medför.

I de länder som tillämpar poängsystem fastslås poängtal för olika gärningar på olika sätt. I en del system fastställs för olika gärningar ett fast poängtal medan man i andra system fastställt minimi- och maximigränser för poängtal och hänfört prövningssrätten till det skede då påföljden verkställs. I det finska systemet är alla gärningar som beaktas i det skede de upprepas likvärdiga. I olika system beaktas gärningarna utgående från nationella värderingar. I Finland beaktas sådana förseelser som sker i trafiken eller som medför omedelbar fara för trafiksäkerheten. Förseelser som berör försäkringar uppmärksammas exempelvis i Finland inte i detta sammanhang. I det finska systemet beaktas endast gärningar som föraren begår. I vissa system kan även trafikidkare eller transportföretag samla poäng genom poängsystemet ifall transportmaterielet inte uppfyller kraven enligt bestämmelserna eller ifall en förare tillåts föra ett fordon trots att han inte har förutsättning till det.

Det finska systemet med körkortspåföljder måste till sina grundläggande principer anses vara tydligt och ändamålsenligt. Polisen kan ingripa i körrätten både på grund av enstaka allvarliga förseelser och mindre, upprepade gärningar. Uppföljningen i fråga om upprepade förseelser omfattar stegvisa åtgärder som kulminerar i att man ingriper i körrätten. De upprepade gärningar som utgör grund för körkortspåföljderna fastställs i lag och är alla

likvärdiga. Att gärningarna är likvärdiga måste med tanke på tillämpandet av systemet anses öka systemets tydlighet och enhetlighet. Körkortspåföljderna grundar sig på gärningar som direkt påverkar trafiksäkerheten. Föraren påminns skriftligen om ackumulerade förseelser och om påföljderna av dessa.

Bestämmelserna om körkortspåföljderna i fråga om upprepade trafikförseelser reviderades år 1996. Grunderna för systemet förefaller inte kräva några ändringar. Däremot bör de åtgärder som ingår i systemet vidareutvecklas och de bestämmelser som gäller tillämpande av körförbud preciseras. Påföljden är mindre effektiv ifall det uppstår dröjsmål i fråga om åtgärden och ifall körförbudet är kortvarigt.

Fordonsförseelser

Fordonsförseelser definieras för närvarande i 96 § 2 mom. fordonslagen. Polisen kan i fråga om upprepade förseelser meddela körförbud endast på grundval av gärningar som strider mot vägtrafiklagen samt på grundval av vissa gärningar som nämns i 23 kap. strafflagen. Också fordonsförseelser borde dock beaktas vid fastställandet av körkortspåföljder för en förare.

Tröskel för ingripande

Övervakning är av avgörande betydelse med tanke på trovärdigheten i systemet med körkortspåföljder samt med tanke på körförbudets effektivitet. Genom att övervakningen görs synlig och polisen ingriper i förseelser kan medborgarnas körbeteende påverkas. Medborgarna förhåller sig positiva till övervakning och har rentav önskat sig ökad övervakning från polisens sida. Kunskap om principerna för övervakningspraxis och ingripandet i trafikförseelser kan dock styra medborgarnas trafikbeteende i oönskad riktning. Ifall förarna upplever att övervakningen är ringa eller att det inte ingrips i trafikförseelser kan detta leda till likgiltighet i fråga om iakttagandet av bestämmelserna och till ökat riskbeteende i trafiken. Exempelvis i samband med fortkörning är det vanligt att förarna utnyttjar vetskapen om att polisen har en tröskel för ingripande. Trovärdigheten i sy-

stemet med körkortspåföljder och effektiviteten av körkortspåföljderna förutsätter att de förstärks genom ändamålsenlig och tillräcklig övervakning.

I en utredning som gjordes om verkningarna av lagändringen 1996 konstaterades i fråga om uppföljningen av upprepade trafikförseelser att påföljdsprövningen förskjutits till en allt senare tidpunkt trots att avsikten då revideringen genomfördes inte var att fördröja åtgärderna. Förändringen antogs delvis bero på dröjsmål vid inhämtandet av uppgifter från registersystemen. Praxis i fråga om vidtagande av åtgärder varierar dock även om de uppgifter som behövs för åtgärderna skulle vara tillgängliga. I vissa fall vidtas åtgärder i fråga om upprepade förseelser först när ytterligare gärningar ackumuleras efter det att minimiantalet redan uppfyllts. Med tanke på systemets mål och funktion kan en sådan situation inte anses vara ändamålsenlig.

Utvecklingen av registersystemen har inte ännu nått så långt att man kunnat minska de fördröjningar som avses ovan. I de utvecklingsprojekt som är i gång ingår åtgärder som syftar till att uppgifter om de olika skedena i behandlingen av ärenden som gäller förseelser tidigare än vad som är fallet i dag skall komma till deras kännedom som behöver uppgifterna. Inom fordonsförvaltningscentralen pågår ett projekt för utveckling av registerfunktioner. Planerna på att sammanlänka körkortsregistret med polisens registersystem skulle göra det möjligt för de berörda personerna att få del av straffanspråk och ordningsbot redan innan beslutet vunnit laga kraft. Uppgiften skulle då vara tillgänglig efter den sju dagars tidsfrist som gäller gensaga mot strafforder eller föreläggande av ordningsbot. Inrikesministeriet har i samarbete med justitieministeriet inlett ett projekt som syftar till att polisen skall få information om åklagarens åtgärder i ett ärende.

Tiden för körförbud

I Finland föreskrivs endast om den maximala tiden för körförbud. I andra länder är det allmänt att för körkortspåföljder föreskrivs en minimilängd som inte kan underskridas. Även fasta tidsfrister för körförbud

används.

I internationell jämförelse är körförbuden i Finland kortvariga. När man exempelvis i många andra länder för rattfylleri utfärdar körförbud som i praktiken gäller från ett till två år och i fråga om återfall 3—5 år, är tiden för sådana körförbud i Finland i allmänhet klart kortare. Av körförbud som utfärdades på grund av rattfylleri meddelades ca 60 % för 3—6 månader, och av körförbud som utfärdades på grund av grovt rattfylleri meddelades ca 60 % för 6—12 månader. I fråga om endast knappt 5 % av vanliga rattfylleribrott och drygt 10 % av grova rattfylleribrott meddelades körförbud för mer än ett år. Av körförbud som meddelades för grovt äventyrande av trafiksäkerheten utfärdades cirka 70 % för 3—12 månader. I finsk lagstiftning finns inget omnämnande om hur återfall i fråga om trafikbrott påverkar tiden för körförbud.

Minimitiden för administrativa körförbud är i andra länder i allmänhet minst en månad och ofta flera månader. Minimitiden för körförbud som utfärdas för upprepade gärningar motsvarar i allmänhet den maximala tid som i Finland meddelas genom det administrativa förfarandet, d.v.s. sex månader. Av körförbud som meddelades av polisen utfärdades cirka 90 % för högst en månad.

En gärning som tyder på allvarligt likgiltighet för trafiksäkerheten definieras inte, såsom brottsrekvisiten för grovt äventyrande av trafiksäkerheten anges i 23 kap. 2 § strafflagen, närmare i lag. Det vore också mycket svårt att i lag beskriva begreppet allvarlig likgiltighet. Genom anvisningar till polisen kunde man nå motsvarande mål i fråga om förenhetligande av tillämpningspraxis. Inrikesministeriet kunde med stöd av den bestämmelsen om bemyndigande som ingår i 108 a § ge en anvisning om gärningar som skall anses tyda på allvarlig likgiltighet för trafiksäkerheten. En gärning som inte anses motsvara brottsrekvisiten för grovt äventyrande av trafiksäkerheten kan ändå tyda på sådan likgiltighet för trafikbestämmelserna hos föraren att det är nödvändigt att utan dröjsmål och på ett tillräckligt effektivt sätt ingripa i hans körrätt. Körförbud som meddelas för allvarlig likgiltighet bör både i fråga om minimi- och maximitiderna för förbuden och i fråga om besvär förfarandet förenhetli-

gas med körförbud som meddelas för upprepade trafikförseelser.

Både körförbud som meddelas av domstolarna och körförbud som meddelas av polisen är kortvariga i förhållande till den skala som är tillämplig i fråga om körförbud. Det ringa antalet körförbud som av domstolarna meddelas för en längre tid än ett år eller som av polisen meddelas för en längre tid än en månad måste anses återspegla det faktum att bestämmelserna tillämpas snävare än vad som var avsikten då tiden för körförbud reglerades.

Körförbud och alkohol- eller drogberoende

En del av de förare som gjort sig skyldiga till rattfylleri hänvisas till en bedömning av alkohol- eller drogberoende. Bedömningen har följts upp och utvecklats i ett projekt som genomfördes i Tammerfors 1998-2000 och som finansierades av social- och hälsovårdsministeriet. Inom ramen för projektet uppgjordes en modell för genomförandet av bedömningen på riksomfattande nivå. Erfarenheterna har i huvudsak varit positiva. Men allt efter som verksamheten framskridit har även vissa svagheter i bedömningen blivit uppenbara.

Det är svårt att göra en heltäckande bedömning av en persons alkohol- eller drogberoende eftersom klienten om han så vill till en stor del kan dölja sitt problem. Diagnosen görs huvudsakligen utifrån upprepade samtal. Laboratorietest används som stöd för diagnostiseringen. En del av dem som deltar i bedömningen på grund av rattfylleri är inte alkohol- eller drogberoende men brister i respekt för lagen när de är berusade. Sådana personer är inte sjuka i egentlig mening och i deras fall är en bedömning särskilt svår att göra. Det kan inte heller påvisas att vården ger några resultat för deras vidkommande.

En bedömning av alkohol- eller drogberoende kan inte göras snabbt utan det tar tid att fastställa rätt diagnos. Det kan också hända att läkaren i sitt utlåtandet ger sitt bifall till beviljande av körkort, men att personen mycket snart på nytt gör sig skyldig till rattfylleri. Kortvariga körförbud rimmar illa med bedömningarna av alkohol- eller drogberoende, vilka kräver tid. Dessutom belastar de

snabbt på varandra följande bedömningsperioderna vårdssystemet.

Varning

Enligt lagen är körförbud den primära påföljden i fråga om körrätten för den som gör sig skyldig till trafikförseelser. För att andra körkortspåföljder skall vara tillämpliga krävs alltid en särskild grund som bestäms i lag. Polisen kan i stället för att meddela körförbud ge en varning ifall med beaktande av hur mycket föraren årligen kör och andra omständigheter gärningen inte skall anses vittna om likgiltighet för lagens bestämmelser eller för de påföljder som ådöms eller åläggs för brott mot dem.

Att föraren årligen kör mycket är en dålig grund vid val av körkortspåföljd. Tillämpligheten av denna grund har motiverats med att antalet förseelser liksom mängden övervakning ökar i proportion till antalet körda kilometer. I och med att ett stort antal körda kilometer används som grund för att körförbud inte behöver meddelas tillåts en förare som kör mycket fortsätta med sitt riskfyllda körande medan en förare som kör mindre och därmed utgör en mindre fara för trafiken meddelas körförbud. Även av personer som kör mycket, såsom yrkesförare, måste man kunna kräva att de för att de skall få behålla sin körrätt iakttar bestämmelserna.

Bestämmande av förarexamen

Polisen kan låta bli att meddela körförbud ifall det bestäms att föraren skall avlägga ny förarexamen. I praktiken har det dock visat sig att bestämmande av examen inte särskilt ofta används i samband med trafikförseelser. Bestämmande av förarexamen är uppenbarligen inte en lämplig körkortspåföljd.

Tillrättavisning

Personliga samtal hos polisen har inte på bestämmelsenivå tagits in i påföljdssystemet som en fristående och synlig del av det. Möjligen har tillrättavisningspraxis delvis av denna orsak inte utvecklats på önskat sätt, även om betydelsen av detta förfarande i olika sammanhang framhävts. I utvärderingsdokument för påföljdssystemet i fråga om

körkort betonades vikten av att man utvecklar samtalssituationen, eftersom det ansågs att man genom tillrättavisingssamtalen kan påverka åtminstone en del av dem som gör sig skyldiga till upprepade förseelser. Förfarandet ansågs kräva att den polis som håller tillrättavisingssamtalet får utbildning för detta ändamål. Även den arbetsgrupp vid kommunikationsministeriet som utredde risken för trafikolyckor i fråga om unga förare betonade i sitt betänkande (kommunikationsministeriets publikationer 16/2002) de möjligheter tillrättavisingen erbjuder när det gäller att påverka körbeteendet samt vikten av att man utvecklar innehållet i samtalen och fäster uppmärksamhet vid förfarandet i samband med polisutbildningen.

Inrikesministeriet har i ett utlåtande konstaterat att avsikten är att tillsammans med polisens läroanstalter diskutera möjligheten att i utbildningen ta in studieavsnitt som gäller tillrättavisingssamtal och att genomföra övningssamtal i samband med utbildningen, men ärendet har inte lett till några åtgärder. När exempelvis det avsnitt i polisens befälskurs som gäller trafiksäkerhetsfrågor omfattar en vecka av den totala utbildningstiden ges inte inom dessa ramar mycket tid att behandla tillrättavisingssamtal.

3. Propositionens mål och de viktigaste förslagen

3.1. Mål och medel

I trafiksäkerhetsplanen 2001—2005 och i statsrådets principbeslut av den 18 januari 2001 om förbättring av säkerheten i vägtrafiken uppställs som mål att utveckla systemet för styrning av riskförare och förutsätts att lagstiftningen gällande körförbud revideras så, att tröskeln för ingrepp samt körförbudens längd granskas. Likaså förutsätts att körförbud drabbar yrkesförare på samma sätt som andra förare. I syfte att förbättra effektiviteten i systemet med körkortspåföljder är avsikten även att man ökar kunskapen om systemet och vidareutvecklar de åtgärder som ingår i det. Man vill också förstärka de positiva effekterna av polisens tillrättavisingssamtal.

I regeringens strategidokument, som stats-

rådet godkände den 25 september 2003, ingår som ett delområde förbättrandet av säkerheten i vägtrafiken. I delområdet har tagits in åtgärder som skall genomföras som ett samarbete mellan olika förvaltningsområden. Även här har man förutsatt att körförbudets ställning och effektivitet stärks genom författningsändringar, bl.a. genom att man fastställer minimitider för körförbud.

Genom de föreslagna ändringarna avses vägtrafiksäkerheten förbättras genom att man effektiviserar körkortspåföljderna. Det behövs även mera information och utbildning på detta område. Kunskapen om påföljdssystemet kunde exempelvis ökas genom att man redan i samband med trafikövervakningen informerar förare som gjort sig skyldiga till förseelser om hur förseelsen inverkar på körrätten. I polisutbildningen borde man i högre grad än vad som är fallet i dag fästa uppmärksamhet vid hur körförbudsärenden behandlas och vid utvecklandet av tillrättavisingssamtal. Det pågående arbetet med att utveckla registerfunktionerna förnsnabbar processerna och gör att information kan fås snabbare.

Målet med de föreslagna författningsändringarna är att ge körförbudet större verkan genom att hela skalan av körförbud används i större omfattning än vad som är fallet i dag, varvid tiden för körförbud förlängs. För att körförbud skall ha en förebyggande verkan i fråga om förseelser är det ytterst viktigt att körförbudet även reflekterar en allmän åsikt om vad som utgör ett klandervärt trafikbeteende. Ett flertal utredningar har visat att medborgarna tror att körförbudet är längre än vad de i själva verket är.

Även de övriga föreslagna åtgärderna stärker körförbudets ställning. Däremot avses polisens möjlighet att ge en varning i stället för att meddela körförbud bli begränsad. Vid valet av påföljd skall yrkesförare behandlas på samma sätt som andra förare. Dessutom ges körförbudet större verkan genom att påföljderna verkställs snabbare.

3.2. De viktigaste förslagen

Körförbud som utfärdas av domstolar

Den genomsnittliga längden av körförbud som meddelas av domstolarna visar att hela

skalan av körförbud inte används i den omfattning bestämmelserna skulle tillåta. Körförbudens längd kan inte anses reflektera trafikförseelsernas klandervärdhet och den fara de utgör i trafiken. Längre körförbud motsvarar bättre körförbudets syfte, som är att trygga trafiksäkerheten.

Praxis i fråga om körförbud kan påverkas genom att man fastställer minimitider för körförbud. Minimitiden för körförbud som meddelas för rattfylleri skall vara en månad. Grovt äventyrande av trafiksäkerheten och grovt rattfylleri är på grundval av gärningarnas klandervärdhet likvärda, och även körförbud i fråga om dessa gärningar skall meddelas på lika grunder. I båda fallen skall minimitiden för körförbudet vara tre månader.

Även i sådana fall då körförbud utfärdas till följd av ett allvarligt trafikbrott skall återfall inverka på körförbudets längd. Minimitiden för körförbudet skall vara minst sex månader om föraren under en tid av fem år upprepade gånger gjort sig skyldig till rattfylleri. I fråga om brott som grovt rattfylleri eller grovt äventyrande av trafiksäkerheten skall minimitiden vara ett år. Även i detta fall skall uppföljningstiden vara fem år.

Genom att en minimitid föreskrivs för körförbud som utfärdas av en domstol begränsas domstolarnas prövningssamt i jämförelse med situationen i dag, men möjligheten att meddela villkorligt körförbud finns fortfarande. Domstolen kan meddela körförbudet villkorligt om den anser att detta är nödvändigt med tanke på förarens yrkesutövning eller om det finns något annat vägande skäl. En förutsättning för att villkorligt körförbud skall vara tillämpligt är att gärningen inte medfört fara för en annans säkerhet. Detta krav kan inte anses utesluta någon typ av gärning som sådan från förbudets tillämpningsområde.

Körförbud som utfärdas av polisen

Det överväldigande antalet kortvariga körförbud visar att påföljden väljs från den lägsta ändan av den skala som är tillämplig. Den maximala tiden för körförbud, som är sex månader, torde kunna anses tillräcklig.

För att skalan av körförbud skall tas i bruk i större omfattning bör fastställandet av körförbudets längd styras på ett mer bindande

sätt genom bestämmelser i lag. Detta mål uppnås genom att för körförbud föreskrivs minimitider som inte får underskridas. Minimitiden skall vara en månad, vilket även bättre motsvarar praxis i andra länder. Också de nya anvisningarna för polisen från år 2002 utgår från att tiden för körförbud är en månad, även om avvikelser från detta kan göras. Förutom att en bestämmelse tas in i lagen krävs fortfarande att det ges anvisningar, för att praxis i fråga om körförbud skall vara enhetlig.

När körförbud meddelas för upprepade förseelser hänvisas för närvarande i vägtrafiklagen endast till i vägtrafiklagen avsedda förseelser och till vissa förseelser som nämns i 23 kap. strafflagen. Förseelser som kan jämföras med dessa är fordonsförseelser enligt fordonslagen.

Sådan situationen är i dag kan inte längden av körförbud som meddelas för en gärning som tyder på allvarligt likgiltighet för trafiksäkerheten, när man jämför dem med den tid för körförbud som kan meddelas för upprepade trafikförseelser, anses återspegla gärningens allvarlighet och klandervärdhet. Tiderna för körförbud som meddelas för allvarlig likgiltighet och för upprepade förseelser skall fastställas enligt en enhetlig skala. Detta förutsätter att för körförbud fastställs en minimitid på en månad och dessutom att även maximitiden höjs till sex månader.

Även om tiderna för körförbud som meddelas för allvarlig likgiltighet och för upprepade trafikförseelser förenhetligas skall gärningarna och de körkortspåföljder som åläggs för dem hållas åtskiljda. Allvarlig likgiltighet skall inte beaktas när upprepade förseelser adderas upp och skall inte heller avbryta ackumuleringen av upprepade förseelser.

Till skillnad från övrig praxis i fråga om administrativa körförbud kan den som meddelats körförbud för närvarande få ett körförbudsärende som gäller allvarlig likgiltighet samt ett körförbud som meddelats för framförande av ett fortskaffningsmedel utan behörighet prövat i en allmän underrätt. Polisen skall då återlämna körkortet till föraren, varvid körrätten fortbestår tills domstolen ger ett utslag i ärendet. En domstol kan meddela körförbud inom samma behörighetsgränser

som gäller för polisen. I detta sammanhang bör även förfarandena för ändringssökande i fråga om körförbud förenhetligas så, att de överensstämmer med förfarandena för ändringssökande i fråga om övriga administrativa körförbud.

Tillrättavisning

I enlighet med principerna för god förvaltning skall den som har körrätt och som åtgärden gäller höras när beslut om körförbud fattas. I praktiken är det fortfarande i de flesta fall fråga om ett tillfälle där tyngdpunkten läggs vid utredandet av bestämmelser och straff, varvid kraven i fråga om hörande uppfylls, trots att avsikten då systemet för uppföljning av upprepade trafikförseelser reviderades var att ersätta hörandet med en mer omfattande tillrättavisning hos polisen. Syftet med att ta in tillrättavisningssamtal som en del av ett påföljdssystem där åtgärderna gradvis skärps var att utveckla hörandet så, att man i samband med hörandet har möjlighet att påverka förarens körbeteende. Detta förutsätter dock att förfarandet utvecklas så att det innebär större växelverkan. Genom tillrättavisningssamtalen vill man skapa en dialog mellan föraren och polisen där man diskuterar förarens körbeteende och dess orsaker samt försöker åstadkomma en förändring i körbeteendet.

Tillrättavisningen ger goda möjligheter att förhindra att förseelserna upprepas. Därför skall denna möjlighet att påverka utnyttjas i tillräcklig omfattning och genom enhetliga förfaranden. De personer som för tillrättavisningssamtalen skall genom utbildning ges tillräckliga färdigheter för detta. Tillrättavisningsförfarandet kan också utvecklas genom att inrikesministeriet utfärdar en anvisning om det. I anvisningen kunde ingå en förteckning över punkter som skall följas i tillrättavisningssamtalen.

I samband med tillrättavisningssamtalet kan polisen få kännedom om omständigheter till följd av vilka polisen i stället för att meddela körförbud nöjer sig med att ge en varning. Om körförbud trots allt meddelas skall det för att betona körförbudets syfte som är att trygga trafiksäkerheten bestämmas att körförbudet gäller omedelbart. Ifall åtgärden

anpassas så att man beaktar de önskemål den person som åtgärden gäller ställer på så sätt att åtgärden i minsta möjliga mån orsakar störningar i det normala livet försämrar detta trovärdigheten och effektiviteten av både påföljden och påföljdssystemet i sin helhet. Åtgärden skall verkställas omedelbart efter det att polisen fastställt att förutsättningarna för meddelande av körförbud uppfylls. Även forskningen visar att den förebyggande verkan av påföljden är större ju tätare påföljden följer på förseelsen.

Varning

Körförbudets ställning som primär påföljd skall framhållas genom att man granskar de grunder enligt vilka varning används i stället för körförbud. Oberoende av hur mycket förarna kör bör trafiksäkerhetsmålen alltid kunna beaktas. Grunderna för tilldelande av varning skall granskas så, att det faktum att personen kör mycket inte kan utgöra en grund för att varning ges. Däremot skall körförbudets verkningar i fråga om förarens utkomst och förarens nödvändiga behov av rörlighet beaktas. Det nödvändiga behovet av rörlighet kan bero på förarens levnadsförhållanden, som kräver att han för att uträtta ärenden använder sin egen bil eftersom ingen kollektivtrafik eller annan ersättande trafik finns tillgänglig. Vid bedömningen av nödvändigt behov av rörlighet kan beaktas förutom de transportbehov den som meddelas körrätt har även transportbehov som familjemedlemmar som är beroende av honom har.

De trafikförseelser som den som får en varning gjort sig skyldig till får inte vara av ett sådant slag som vittnar om förarens likgiltighet för vägtrafikbestämmelserna eller påföljderna av brott mot dem. Förseelser skall inte kunna förbigås med motiveringen att föraren kör mycket, inte heller skall förseelser som begås av yrkesförare generellt sett beaktas på ett annat sätt än förseelser som begås av andra förare. I samband med att förseelserna bedöms och man överväger att använda varning i samband därmed kan man dock beakta huruvida föraren haft förutsättningar att vara medveten om förseelsen. Exempelvis i godstrafiken kan i synnerhet transporter av trävaror få en lindrig överlast

utan att föraren märker detta. Många faktorer, exempelvis väderleksförhållandena både vid virkesdrivningen och under transporten, bidrar till att försvåra bedömningen av vikten. För betydande överlast eller upprepad överlast skall inte varning kunna användas i stället för körförbud.

Prövning i fråga om tiden för körförbud

När tiden för körförbud prövas förutsätts för närvarande att man beaktar de verkningar i fråga om utkomst och andra förhållanden som åtgärden har för den som körförbudet gäller. I statsrådets principbeslut om förbättring av säkerheten i vägtrafiken konstateras att körförbuden bör drabba yrkesförare på samma sätt som andra förare. Enligt straffrättsliga principer får inte påföljderna av en gärning vara oskäliga. Med denna motivering kan det fortfarande anses befogat att verkningarna i fråga om utkomst och nödvändigt behov av rörlighet beaktas vid prövningen av körförbudets längd. Verkningarna kan beaktas i den prövning som gäller varje enskilt fall. Det är dock inte fråga om att undanröja påföljden utan om att jämka körförbudets längd, varvid även körförbudets trafiksäkerhetsbefrämjande syfte beaktas.

När tiden för körförbud bestäms kan beaktas förutom de transportbehov den som meddelas körförbud har även transportbehov som av denne beroende familjemedlemmar har. Sådana situationer uppstår exempelvis då en familjemedlem behöver regelbunden sjukvård eller rehabilitering och för sina transporter är beroende av den som meddelats körförbud.

Verkningarna av körförbudet i fråga om utkomsten skall fortfarande vid behov kunna beaktas när tiden för körförbud fastställs, dock så att de föreskrivna minimitiderna iaktas. Eftersom det faktum att föraren kör mycket inte i sig längre motiverar användandet av en varning kan verkningarna av körförbudet jämkas genom att man vid prövningen av körförbudets längd beaktar gärningarnas art. Gärningar vars verkningar i fråga om trafiksäkerheten närmast är indirekta kan beaktas som faktorer som förkortar tiden för körförbudet när de inte kan anses vittna om förarens ovarsamhet eller likgiltig-

het i fråga om lagens bestämmelser. Som en lindrig förseelse kan beaktas exempelvis en mindre överlast i godstrafik. Försummelser i fråga om exempelvis bestämmelserna om körtid och vilotid kan dock inte behandlas lindrigare. Påföljderna av sådana förseelser, exempelvis då förare av tunga fordon kör då de är trötta, är allvarliga ur trafiksäkerhets-synpunkt, och sådana gärningar skall fortfarande betraktas som sådana.

Bestämmande av förarexamen

Bestämmande av förarexamen skall i större utsträckning användas som ett medel genom vilket man kontrollerar att en förare upprätthållit sin körskicklighet. Som sådant har förandet också använts, fastän i ringa mån. Därmed kan man slopa det fortfarande enligt vilket körförbud inte meddelas på grundval av att föraren åläggs att avlägga ny förarexamen.

I fråga om nya förare hänför sig kravet på avläggande av ny examen i enlighet med principerna i systemet med förarutbildning i två etapper till trafikförseelser under den kortvariga körrättens giltighetstid. Härvid rör det sig inte om en påföljd för trafikförseelser utan om ett krav som gäller beviljande av ett nytt körkort. Kravet har ofta konstaterats komma som en överraskning för föraren, när denne i samband med ansökan om permanent körkort informeras om verkningarna av trafikförseelserna och körförbudet i fråga om följande körrätt. Det är särskilt viktigt att innehavare av kortvariga körkort informeras om verkningarna av trafikförseelserna och körförbudet. Verkningarna skall alltid särskilt tas upp i samband med förseelser och meddelande om körförbud.

4. Propositionens verkningar

De föreslagna ändringarna i vägtrafiklagen bedöms ha en positiv inverkan på trafiksäkerheten i och med att körförbudets effektivitet ökas i fråga om förare som upprepade gånger eller på ett grovt sätt bryter mot trafikreglerna. Alla åtgärder genom vilka antalet olyckor i vägtrafiken samt antalet döda och invalidiserade i trafiken kan minskas medför insparingar både för enskilda medborgare

och för staten och kommunerna.

Genom ett strängare påföljdssystem kan trafikbrott och trafikförseelser förebyggas. En sådan effekt minskar polisens och rättsväsendets arbetsbörda. Å andra sidan förutsätter det föreslagna utvecklandet av polisens tillrättavisningsförfarande att förfarandet beaktas i polisutbildningen och i organiseringen av polisuppgifterna. Ändringarna har dock inte några betydande verkningar i fråga om organisation eller personal.

5. Beredningen av propositionen

Propositionen har beretts som tjänsteuppdrag vid kommunikationsministeriet. Ett arbetsgruppsbetänkande som färdigställdes vid kommunikationsministeriet (50/2002) ligger till grund för beredningen. I arbetsgruppen genomförde kommunikationsministeriet tillsammans med justitieministeriet och inrikesministeriet en utvärdering av körkortspåföljderna. Utredningen gällde både systemet med körkortspåföljder i sin helhet och enskilda åtgärder för att uppnå trafiksäkerhetsmålen och förebygga brott. I betänkandet ingår utvecklingsförslag av vilka en del kan genomföras genom författningsändringar och en del med andra medel.

Kommunikationsministeriet begärde utlåtanden om betänkande från både myndigheter och organisationer. Följande 14 organisationer gav sitt utlåtande: justitieministeriet, inrikesministeriet, social- och hälsovårds-

ministeriet, Riksåklagarämbetet, Fordonsförvaltningscentralen, Trafikskyddet, Trafikförsäkringscentralen, Finlands Bilskoleförbund rf, Automobilförbundet rf, Linja-autoliitto ry, Finlands Lastbilsförbund rf, Suomen Paikallisliikenneliitto – Finlands Lokaltrafikförbund ry, Autoliikenteen Työnantajaliitto ry samt Auto- ja kuljetusalan Työntekijäliitto AKT ry.

Remissinstanserna gav brett stöd åt arbetsgruppens förslag. Inga större strukturella ändringar föreslogs och man ansåg det viktigt att körkortspåföljdernas effektivitet ökas: bl.a. gavs bifall åt att en minimitid för körförbud fastställs i lag. Organisationerna inom yrkestrafiken lyfte fram yrkesförarnas särskilda ställning när det gäller körförbud och fastställandet av körförbudens längd. Möjligheten att använda varning i stället för körförbud ansågs vara viktig i detta sammanhang liksom att domstolarna även i fortsättningen kan meddela körförbud villkorligt.

I sitt utlåtande ansåg social- och hälsovårdsministeriet det viktigt att det särskilt i fråga om upprepade rattfylleribrott föreskrivs klart längre minimitider för körförbuden än i fråga om första rattfylleribrott. Längre körförbud skulle även bättre främja de mål som ställts upp för de tidskrävande bedömningarna av alkohol- eller drogberoende. Polisen ansåg vidare att förordningsförseelser bör kunna beaktas när polisen meddelar körförbud för upprepade förseelser.

DETALJMOTIVERING

1. Motivering

75 §. *Grunder för körförbud.* Eftersom det förfarande enligt vilket en förare i stället för att meddelas körförbud kan åläggas att avlägga ny förarexamen föreslås bli slopat, skall hänvisningen till lagens 78 § 2 mom. i paragrafens 2 mom. strykas. Hänvisningen till 78 § 4 mom. i lagen ändras till 5 mom. så att den motsvarar den föreslagna nya momentindelningen.

I paragrafens 2 mom. 5 punkt stryks hänvisningen till förande av fortskaffningsmedel utan behörighet, som är straffbart enligt 23 kap. 10 § strafflagen. I lagrummet räknas upp de förseelser som då de upprepas leder till att den som har körrätt meddelas körförbud. Förande av ett fordon utan behörighet nämns i paragrafens 4 punkt som en sådan gärning på grundval av vilken körförbud kan meddelas direkt.

Till samma 2 mom. 5 punkt fogas fordorsförseelser. I fråga om samtliga förseelser i 5 punkten är det skäl att nämna att gärningen begåtts i samband med förande av ett fordon, eftersom i fråga om en del av förseelserna någon annan än föraren kan göra sig skyldig till förseelsen.

78 §. *Utfärdande av körförbud.* I paragrafens 1 mom. föreskrivs om körförbud som meddelas av en domstol. För körförbuden fastställs minimitider som skall vara graderade enligt gärningarnas allvarlighetsgrad. En förare som gjort sig skyldig till rattfylleri enligt 23 kap. 3 § strafflagen skall meddelas körförbud för minst en månad. En förare som gjort sig skyldig till grovt äventyrande av trafiksäkerheten enligt 23 kap. 2 § strafflagen eller till grovt rattfylleri enligt lagrummets 4 § skall meddelas körförbud för minst tre månader.

Om en förare som gjort sig skyldig till rattfylleri inom en tid av fem år på nytt gör sig skyldig till rattfylleri eller till grovt rattfylleri eller till grovt äventyrande av trafiksäkerheten skall han meddelas körförbud för minst

sex månader. Om föraren inom fem år gör sig skyldig till två gärningar av grov beskaffenhet, antingen grovt rattfylleri eller grovt äventyrande av trafiksäkerheten, skall minimtiden för körförbudet vara ett år. Den femåriga uppföljningstiden överensstämmer med de tidsfrister som gäller uppgifter som skall bevaras i straffregistret och datasystemet för vägtrafiken.

Slutet av den gällande paragrafens 1 mom. flyttas utan att ändra innehållet till ett eget 2 mom. för att göra det lättare att läsa lagtexten. På samma gång ändras även numreringen av de efterföljande momenten i paragrafen.

I den nya 3 mom. föreskrivs om de fall då polisen meddelar körförbud. I samtliga fall då polisen meddelar körförbud på grund av ett trafikbrott eller en trafikförseelse skall minimtiden för körförbudet vara en månad och maximitiden sex månader. Möjligheten att i stället för att meddela körförbud ålägga körrättsinnehavaren att avlägga ny förarexamen slopas helt.

I det föreslagna 4 mom. skall när tiden för körförbud bestäms de verkningar åtgärden har för den som förbudet gäller i fråga om dennes utkomst och nödvändiga behov av rörlighet, eller behovet av rörlighet i fråga om en familjemedlem som är beroende av den som förbudet gäller, kunna beaktas. Andra omständigheter skall inte längre inverka på tiden för körförbudet.

Till 4 mom. fogas en bestämmelse som gäller verkställandet av körförbud och enligt vilken i de fall som avses i lagens 75 § 2 mom. 5 punkt och 3 mom. körförbud i fråga om en förare som upprepade gånger gjort sig skyldig till trafikförseelser skall verkställas omedelbart efter det att beslutet om körförbud fattats.

Paragrafens nya 5 mom. skulle motsvara på innehållet det nuvarande 4 mom..

80 §. *Varning.* I paragrafens 1 mom. skall möjligheten att använda varning i stället för körförbud begränsas. Hur mycket den som

har körkort kör årligen skall inte längre utgöra en grund för att varning ges. Den allmänna hänvisningen till omständigheterna skall avgränsas så, att endast körortsinnehavarens utkomst och nödvändiga behov av rörlighet beaktas. Även en av körortsinnehavaren beroende familjemedlems nödvändiga transportbehov kan utgöra en grund för användandet av varning.

Paragrafens 2 mom. motsvarar det nuvarande 2 mom.

80 a §. *Behandling av körförbud i domstol.*

Denna paragraf upphävs, varvid besvär-förfarandet förenhetligas med motsvarande förfarande i fråga om körförbud som polisen meddelat. För närvarande kan en körortsinnehavare i fråga om körförbud som polisen meddelat med stöd av 75 § 2 mom. 3 eller 4 punkten få ärendet prövat vid allmän domstol. I fråga om andra administrativa beslut om körförbud som polisen meddelat söks ändring genom förvaltningsbesvär. Genom den föreslagna ändringen kommer samtliga ärenden som gäller körförbud som meddelats av polisen att omfattas av det förfarande som gäller sökande av ändring i förvaltningsärenden.

95 §. *Kontroll av förarens körskick.* Enligt det gällande 1 mom. har en polisman befogenhet att förordna att förare av ett motordrivet fordon skall genomgå prov som utförs i syfte att undersöka synförmågan. Enligt 2 mom. åläggs en förare som vägrat genomgå prov utan andra åtgärder att inom en viss tid lämna in ett läkarintyg till polisen på sin boplatssort. Sedan 1988 har optiker rätt att utföra de kontroller av synförmågan hos förare som fyllt 45 år som avses i 73 § vägtrafiklagen och att utfärda intyg över synförmågan. Samma förfarande skall kunna tillämpas i sådana fall där föraren vägrar genomgå den kontroll av synförmågan som verkställs i samband med polisens trafikövervakning. I sådana fall skall föraren även genom att förete ett intyg av en optiker kunna bekräfta att kraven i fråga om synförmågan är uppfyllda. Denna ändring gör det lättare och snabbare för föraren att få det intyg som krävs och minskar antalet läkarbesök som görs enbart i syfte att mäta synförmågan. Eftersom krav i fråga om synförmågan uppställs endast för framförande av motordrivna fordon för vilka

krävs körkort och körkort föreslås att bestämmelsen preciseras så att den endast gäller dem som har körkort. Ändringen motsvarar praxis.

Bestämmelsen gör det möjligt att vägra att genomgå prov utan att detta leder till andra påföljder än att föraren måste lämna in ett läkarintyg till polisen på sin boplatssort. Därför föreslås paragrafen bli ändrad så, att en polisman fortfarande har rätt att förordna att synförmågan kontrolleras, men att föraren kan välja mellan att genomgå kontroll eller lämna in ett expertutlåtande. Den som förordnats att genomgå kontroll av synförmågan kan inte vägra att genomgå kontrollen. Om kontrollen inte genomförs genast skall polisen förordna att intyget företes inom en utsatt tid. Genom ändringen framhävs bättre än tidigare att lagens bestämmelser är bindande och att bestämmelserna skall iakttas. Bestämmelsens ursprungliga syfte var att genom sällning möjliggöra kontroller av synförmågan i samband med trafikövervakningen. I takt med att kontrollmetoderna utvecklas har polisen för avsikt att öka antalet synkontroller som genomförs i samband med trafikövervakningen. Det föreslås också att bestämmelsen preciseras så, att det uttryckligen rör sig om kontroller av sällningskaraktär som genomförs i samband med trafikövervakningen och vid vilka det fastställs huruvida synförmågan är tillräcklig. Ifall resultatet av kontrollen tyder på ett otillräckligt körsotillstånd har polisen med stöd av 73 § vägtrafiklagen rätt att ålägga föraren att lämna intyg av läkare. Eftersom polisen inte behöver behandla uppgifter som gäller hälsan i större omfattning än vad som krävs för beslut i fråga om körortsen föreslås att vid kontrollerna och i läkar- eller optikerintygen endast skall lämnas sådana uppgifter som är nödvändiga för att bekräfta att kraven i fråga om synförmågan är uppfyllda. Polisen behöver inte behandla andra uppgifter om förarens hälsotillstånd eller i övrigt utreda hälsotillståndet. Till dessa delar motsvarar ändringen den ändring som bereddes i fråga om blanketter för läkarintyg för körkort och som träder i kraft den 1 september 2004 (113/2004).

Bestämmelserna i det gällande 1 mom. om genomgående av prov och om inrikesministeriets behörighet att utfärda närmare anvis-

ningar föreslås bli flyttade till 2 mom. och förbli oförändrade i sak. Även om utredningen av synförmågan exempelvis kan omfatta mätning av synvärden föreslås benämningen prov som för närvarande används bli ersatt med allmänbegreppet kontroll.

I paragrafens 3 mom. föreslås inga ändringar.

2. Ikraftträdande

Det föreslås att lagen skall träda i kraft så snart som möjligt efter den har antagits och blivit stadfäst.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

Lag

om ändring av vägtrafiklagen

I enlighet med riksdagens beslut
 upphävs i vägtrafiklagen av den 3 april 1981 (267/1981) 80 a §, sådan den lyder i lagarna 676/1990 och 693/1993, samt
 ändras 75 § 2 mom. samt 78, 80 och 95 §,
 dessa lagrum sådana de lyder, 75 § 2 mom. i lag 546/1999, 78 § i nämnda lag 676/1990 och i lag 435/1991, 80 § i lag 754/1995 och 95 § delvis ändrad i nämnda lag 676/1990, som följer:

75 §

Grunder för körförbud

Den som har körrätt skall, om inte något annat följer av 78 § 5 mom. eller 80 §, meddelas körförbud om han eller hon

1) inte längre uppfyller de i 70 § 1 mom. nämnda kraven för beviljande av körkortstillstånd,

2) inte efter uppmaning inom en av polisen utsatt tid har lämnat intyg av läkare eller optiker eller avlagt ny förarexamen eller nytt körprov eller ett prov på sin körförmåga,

3) vid förande av ett motordrivet fordon gjort sig skyldig till en enligt 23 kap. 1 § strafflagen straffbar gärning, som tyder på allvarlig likgiltighet för trafiksäkerheten,

4) har gjort sig skyldig till förande av fortkaffningsmedel utan behörighet,

5) minst fyra gånger inom två år eller tre gånger inom ett år vid förande av ett motordrivet fordon har gjort sig skyldig till en gärning som är straffbar enligt denna lag eller enligt 23 kap. 1 eller 11 § strafflagen, eller till sådan fordonsförseelse som avses i 96 § 2 mom. fordonslagen (1090/2002), med undantag för andra gärningar som bestraffas med ordningsbot än fortkörningsförseelser, eller till sådan detektorförseelse som avses i 3 § 1 punkten lagen om förbud mot anordningar som försvårar trafikövervakningen (546/1998) eller om han eller hon

6) utomlands har dömts för trafikfylleri med motordrivet fordon eller där gjort sig skyldig till en sådan gärning.

78 §

Utfärdande av körförbud

I de fall som avses i 75 § 1 mom. meddelas körförbud av domstol. En förare som gjort sig skyldig till rattfylleri skall meddelas körförbud för minst en månad, och en förare som gjort sig skyldig till grovt äventyrande av trafiksäkerheten eller till grovt rattfylleri skall meddelas körförbud för minst tre månader. Vid återfall skall tiden för körförbud vara

1) minst sex månader, ifall den förare som gjort sig skyldig till rattfylleri under en tid av fem år på nytt gjort sig skyldig till rattfylleri eller till grovt rattfylleri eller till grovt äventyrande av trafiksäkerheten,

2) minst ett år, ifall föraren under en tid av fem år vid två tillfällen gjort sig skyldig till en gärning som motsvarar brottsbeskrivningen för grovt rattfylleri eller grovt äventyrande av trafiksäkerheten.

Domstolen meddelar förbud för högst fem år. I domstolens utslag skall förbudets sista giltighetsdag uppges. Domstolens utslag verkställs även om det överklagas.

I de fall som avses i 75 § 2 mom. meddelas körförbud av polisen. I de fall som avses i 75 § 2 mom. 1 och 2 punkten utfärdas körförbudet att gälla tills vidare och i de fall som avses i 3—6 punkten utfärdas det för minst en och högst sex månader.

När tiden för körförbudet bestäms kan de verkningar beaktas som åtgärden har för den som förbudet gäller i fråga om dennes utkomst och nödvändiga behov av att röra sig i trafiken. Vid bestämmande av denna tid skall som avdrag beaktas den tid som föraren på

grund av den gärning som orsakade körförbudet har saknat körrätt eller så skall körförbudspåföljden på grund av den tid ett temporärt körförbud varat anses ha blivit avtjänad i dess helhet. I de fall som avses i 75 § 2 mom. 5 punkten och 3 mom. skall det bestämmas att körförbudet skall verkställas omedelbart efter det att beslutet om körförbud fattats.

Om föraren av ett motordrivet fordon i det fall som avses i 75 § 1 mom. inte döms till straff för sin gärning, behöver körförbud inte utfärdas.

80 §

Varning

Polisen kan i stället för att meddela körförbud ge en varning om körrätten är nödvändig med tanke på körrättsinnehavarens utkomst eller behov av att röra sig i trafiken och i 75 § 2 mom. 4 och 5 punkten nämnda trafikförseelser inte skall anses tyda på likgiltighet för bestämmelserna om vägtrafik och för de påföljder som har ådömts eller ålagts honom eller henne för brott mot dem.

Den som inom ett år efter att ha fått en varning gör sig skyldig till en gärning som avses i 1 mom. skall dock meddelas körför-

bud, om det inte finns särskilda skäl för något annat.

95 §

Kontroll av förarens körskick

En polisman kan förordna att den som har körrätt skall delta i en kontroll som verkställs i samband med trafikövervakningen och vid vilken utreds huruvida kraven i fråga om synförmågan uppfylls. I stället för att delta i kontrollen kan föraren av polismannen åläggas att inom en utsatt tid till polisen på böningsorten lämna ett utlåtande av läkare eller optiker om att kraven uppfylls.

Synförmågan får kontrolleras endast på ett sådant sätt och med användning av sådana metoder att åtgärden inte föranleder onödig eller oskälig olägenhet för föraren. Inrikesministeriet ger närmare anvisningar om kontrollen.

Angående prov som utförs i syfte att konstatera förekomsten av alkohol eller annat rusmedel bestäms särskilt.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Helsingfors den 4 juni 2004

Republikens President

TARJA HALONEN

Kommunikationsminister *Leena Luhtanen*

Lag

om ändring av vägtrafiklagen

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i vägtrafiklagen av den 3 april 1981 (267/1981) 80 a §, sådan den lyder i lagarna 676/1990 och 693/1993, samt
ändras 75 § 2 mom. samt 78, 80 och 95 §,
dessa lagrum sådana de lyder, 75 § 2 mom. i lag 546/1999, 78 § i nämnda lag 676/1990 och i lag 435/1991, 80 § i lag 754/1995 och 95 § delvis ändrad i nämnda lag 676/1990, som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

75 §

Grunder för körförbud

Den som har kör rätt skall, om inte något annat följer av 78 § 2 eller 4 mom. eller 80 §, meddelas körförbud, om han

1) inte längre uppfyller de i 70 § 1 mom. nämnda kraven för beviljande av körkortstillstånd,

2) inte efter uppmaning inom en av polisen utsatt tid har lämnat intyg av läkare eller optiker eller avlagt ny förarexamen eller nytt körprov eller ett prov på sin körförmåga,

3) vid förande av motordrivet fordon gjort sig skyldig till en enligt 23 kap. 1 § strafflagen straffbar gärning, som tyder på allvarlig likgiltighet för trafiksäkerheten,

4) har gjort sig skyldig till förande av fortkaffningsmedel utan behörighet,

5) minst fyra gånger inom två år eller tre gånger inom ett år har gjort sig skyldig till en gärning som är straffbar enligt denna lag eller 23 kap. 1, 10 eller 11 § strafflagen, med undantag för andra gärningar som bestraffas med ordningsbot än fortkörningsförelseer, eller till sådan radardetektorförbud mot anordningar som försvårar tra-

Den som har kör rätt skall, om inte något annat följer av 78 § 5 mom. eller 80 §, meddelas körförbud om han *eller hon*

1) inte längre uppfyller de i 70 § 1 mom. nämnda kraven för beviljande av körkortstillstånd,

2) inte efter uppmaning inom en av polisen utsatt tid har lämnat intyg av läkare eller optiker eller avlagt ny förarexamen eller nytt körprov eller ett prov på sin körförmåga,

3) vid förande av *ett* motordrivet fordon gjort sig skyldig till en enligt 23 kap. 1 § strafflagen straffbar gärning, som tyder på allvarlig likgiltighet för trafiksäkerheten,

4) har gjort sig skyldig till förande av fortkaffningsmedel utan behörighet,

5) minst fyra gånger inom två år eller tre gånger inom ett år *vid förande av ett motordrivet fordon* har gjort sig skyldig till en gärning som är straffbar enligt denna lag eller *enligt* 23 kap. 1 eller 11 § strafflagen, *eller till sådan fordonsförelse som avses i 96 § 2 mom. fordonslagen (1090/2002)*, med undantag för andra gärningar som bestraffas med ordningsbot än fortkörnings-

fikövervakningen (546/1998), eller om han

6) utomlands har dömts för trafikfylleri med motordrivet fordon eller där gjort sig skyldig till en sådan gärning.

78 §

Utfärdande av körförbud

I de fall om avses i 75 § mom. meddelas körförbud av domstol. Förbudet kan meddelas för högst fem år. I domstolens utslag skall uppges förbudets sista giltighetsdag. Domstolens utslag verkställs även om det överklagas.

I de fall som avses i 75 § 2 mom. meddelas körförbud av polisen. I fall som avses i 75 § 2 mom. 1 och 2 punkten utfärdas körförbudet att gälla tills vidare, *i fall som avses i 3 punkten utfärdas det för högst en månad och i fall som avses i 4–6 punkten för fögst sex månader*. I fall som avses i 75 § 2 mom. 3–6 punkten behöver körförbud dock inte meddelas, om det med stöd av 74 § bestäms att den som har körrätt skall avlägga ny förarexamen.

När tiden för körförbudet bestäms skall beaktas de verkningar i fråga om utkomst och andra förhållanden som åtgärden har

förseelser, eller till sådan detektorförseelse som nämns i 3 § 1 punkten lagen om förbud mot anordningar som försvårar trafikövervakningen (546/1998), eller om han eller hon

6) utomlands har dömts för trafikfylleri med motordrivet fordon eller där gjort sig skyldig till en sådan gärning.

78 §

Utfärdande av körförbud

I de fall som avses i 75 § 1 mom. meddelas körförbud av domstol. *En förare som gjort sig skyldig till rattfylleri skall meddelas körförbud för minst en månad, och en förare som gjort sig skyldig till grovt äventyrande av trafiksäkerheten eller till grovt rattfylleri skall meddelas körförbud för minst tre månader. Vid återfall skall tiden för körförbud vara*

1) *minst sex månader, ifall den förare som gjort sig skyldig till rattfylleri under en tid av fem år på nytt gjort sig skyldig till rattfylleri eller till grovt rattfylleri eller till grovt äventyrande av trafiksäkerheten,*

2) *minst ett år, ifall föraren under en tid av fem år vid två tillfällen gjort sig skyldig till en gärning som motsvarar brottsbeskrivningen för grovt rattfylleri eller grovt äventyrande av trafiksäkerheten.*

Domstolen meddelar förbud för högst fem år. I domstolens utslag skall förbudets sista giltighetsdag uppges. Domstolens utslag verkställs även om det överklagas.

I de fall som avses i 75 § 2 mom. meddelas körförbud av polisen. I *de fall som avses i 75 § 2 mom. 1 och 2 punkten utfärdas körförbudet att gälla tills vidare och i de fall som avses i 3–6 punkten utfärdas det för minst en och högst sex månader.*

När tiden för körförbudet bestäms *kan de verkningar beaktas som åtgärden har för den som förbudet gäller i fråga om dennes*

Gällande lydelse

för den som förbudet gäller. Vid bestämmande av denna tid skall som avdrag betraktas den tid som föraren på grund av den gärning som orsakade körförbudet har varit utan körrätt eller körförbudspåföljden på grund av den tid ett temporärt körförbud varat skall anses ha blivit avtjänad till fullo.

Om föraren av ett motordrivet fordon i det fall som avses i 75 § 1 mom. inte döms till straff för sin gärning, behöver körförbud inte utfärdas.

80 §

Varning

Polisen kan i stället för att meddela körförbud ge en varning åt den som har körrätt om, med beaktande av hur mycket denne årligen kör och andra omständigheter, i 75 § 2 mom. 4 och 5 punkten nämnda trafikförseelser inte skall anses vittna om likgiltighet för stadgandena om vägtrafik och för de påföljder som har ådömts eller ålagts honom för brott mot dem.

Den som inom ett år efter att ha fått en varning gör sig skyldig till en gärning som avses i 1 mom. skall dock meddelas körförbud, om det inte finns särskilda skäl för något annat.

80 a §

Behandling av körförbud i domstol

Om den som har körrätt är missnöjd med ett körförbud som polisen har utfärdat med stöd av 75 § 2 mom. 3 eller 4 punkten, har han rätt att få ärendet prövat vid allmän underrätt. I detta syfte skall han inom en vecka från det att han fick del av beslutet om körförbud anmäla ärendet till kansliet för underrätten på den ort där brottet har begåtts. Domstolen skall utan dröjsmål meddela den polis som fattat beslut om körförbudet att ärendet tas upp vid den all-

Föreslagen lydelse

utkomst och nödvändiga behov av att röra sig i trafiken. Vid bestämmande av denna tid skall som avdrag beaktas den tid som föraren på grund av den gärning som orsakade körförbudet har saknat körrätt eller så skall körförbudspåföljden på grund av den tid ett temporärt körförbud varat anses ha blivit avtjänad i dess helhet. I de fall som avses i 75 § 2 mom. 5 punkten och 3 mom. skall det bestämmas att körförbudet skall verkställas omedelbart efter det att beslutet om körförbud fattats.

Om föraren av ett motordrivet fordon i det fall som avses i 75 § 1 mom. inte döms till straff för sin gärning, behöver körförbud inte utfärdas.

80 §

Varning

Polisen kan i stället för att meddela körförbud ge en varning *om körrätten är nödvändig med tanke på körrättsinnehavarens utkomst eller behov av att röra sig i trafiken och i 75 § 2 mom. 4 och 5 punkten nämnda trafikförseelser inte skall anses tyda på likgiltighet för bestämmelserna om vägtrafik och för de påföljder som har ådömts eller ålagts honom eller henne* för brott mot dem.

Den som inom ett år efter att ha fått en varning gör sig skyldig till en gärning som avses i 1 mom. skall dock meddelas körförbud, om det inte finns särskilda skäl för något annat.

(upphävs)

männa underrätten.

Sedan polisen fått kännedom om att ett ärende som gäller körförbud tas upp vid allmän underrätt skall polisen utan dröjsmål återställa körkortet och underrätta den som har körrätt om att körrätten fortbestår.

Skall körförbudet anses vara befogat, skall domstolen utfärda körförbud för en lika lång tid som polisen har bestämt eller för en kortare tid. Tiden för körförbudet skall bestämmas enligt 78 § 2 och 3 mom. Körförbud som avses i denna paragraf kan inte utfärdas såsom villkorligt.

Vid domstolsbehandlingen av ett ärende som gäller körförbud skall i tillämpliga delar iakttas vad 12—17 §§ ordningsbotslagen stadgar om behandlingen av ordningsbotsärenden i underrätt.

95 §

Kontroll av förarens körskick

Polisman kan förordna att förare av motordrivet fordon skall genomgå prov som utförs i syfte att undersöka synförmågan. Provet får utföras endast på sådant sätt och med sådan metod att åtgärden inte föranleder onödig eller oskälig olägenhet för föraren. Ministeriet för inrikesärendena utfärdar närmare anvisningar om provets utförande.

Har föraren vägrat genomgå prov, skall polismannen utan att vidta andra åtgärder bestämma att han inom en viss tid skall lämna in ett läkarintyg till polisen på sin boningsort.

Angående prov som utförs i syfte att konstatera alkohol eller annat rusmedel stadgas särskilt.

95 §

Kontroll av förarens körskick

En polisman kan förordna att den som har körrätt skall delta i en kontroll som verkställs i samband med trafikövervakningen och vid vilken utreds huruvida kraven i fråga om synförmågan uppfylls. I stället för att delta i kontrollen kan föraren av polismannen åläggas att inom en utsatt tid till polisen på boningsorten lämna ett utlåtande av läkare eller optiker om att kraven uppfylls.

Synförmågan får kontrolleras endast på ett sådant sätt och med användning av sådana metoder att åtgärden inte föranleder onödig eller oskälig olägenhet för föraren. Inrikesministeriet ger närmare anvisningar om kontrollen.

Angående prov som utförs i syfte att konstatera alkohol eller annat rusmedel bestäms särskilt.

—————
Denna lag träder i kraft den 20 .
—————